

เดินจิตในกาย

หลวงพ่อประสิทธิ์ ปุณฺณมากโร

นั่งฟังธรรมะ ทำความสงบจิตให้ได้เนื้อ คือหนังเนื้อมันเป็น
ของนอก หนังมันเป็นของคนติด ท่านว่าติดหนัง ติดผิวหนัง คำ
สอนของพระพุทธเจ้าของเรา สอนให้ดูหนัง คือหนังธรรมะ คือ
หนังร่างกายของเรา อย่างที่เราสวดอาการ ๓๒ เราก็ไล่ไปครบ
เนื้อหนังเอ็นกระดูก ตลอดอวัยวะทุกส่วนที่มีอยู่ในร่างกายส่วน
ภายใน แต่หนังเนื้อมันเป็นภายนอก มันเป็นผิว ทว่าเป็นต้นไม้ก็
เรียกว่าเปลือก มันผิวมันเป็นหนัง เราเคยเห็นหนังสัตว์และหนัง
ของเราเองก็ไม่ต่างกัน เพราะฉะนั้นการที่เราปฏิบัติเข้าไปให้ได้
เนื้อ ให้ได้เนื้อๆ เนื้อแน่นๆ เนื้อที่ไม่มีไขมัน ที่บอกว่าสิ่งที่ทำให้
ร่างกายมีความเข้มแข็งมีความอุดมสมบูรณ์ ก็มีเนื้อแน่น เนื้อ
สมบูรณ์ ไม่มีไขมัน ไม่มีเชื้อโรค ไม่มีพังผืด คำว่าเนื้อแน่นๆ
อย่างที่คุณไหนที่มีร่างกายสร้างมาดี ก็จะเป็นเนื้อแน่น เนื้อแข็ง
เพราะว่าถูกการปฏิบัติร่างกายการให้ใช้ให้กินเนี่ย การที่เรา
บำรุงรักษา กินอาหารเข้าไปอย่างนี้ มันก็ไปสร้างเนื้อ ส่วนหนัง

น้ำมันเป็นสิ่งที่ห่อหุ้มป้องกันภายนอก อย่างต้นไม้ก็เหมือนกัน
มันก็ป้องกันสิ่งที่มาถูกต้องสัมผัส หนาวร้อนหรือสิ่งกระทบ
อย่างที่โดนเป็นแผลหรือโดนมีดโดนขวานฟัน เปลือกมันก็มีแผล
แล้วก็มีน้ำ มียางออกมา ร่างกายของเราก็เหมือนกัน ถ้ามันมี
รอยมีแผลมีถลอกมันก็ออกยางออกเลือด ออกอะไร น้ำเหลือง
เราก็เห็นอยู่

ฉะนั้นสิ่งที่มันปิดบังปัญญาของคนมันน้อยยแต่เรามอง
ไม่เห็นเพราะว่ามันปิดภายใน แต่ว่าตาเราเห็นอยู่ เหตุนี้เราดู
ธรรมะ ดูเนื้อๆ ดูลึกๆ ดูส่วนที่มันเข้มข้นเรียกว่าเป็นแก่นสาร
ของร่างกายส่วนที่ห่อหุ้มปกคลุมไว้ แต่ส่วนในส่วนใจมันก็เป็น
ลึกอีก มันก็ไม่มีแก่นสาร มันเป็นโพรง มันเป็นที่อยู่ของพวก
เครื่องในตับไตไส้พุงปอดอะไรต่างๆ ที่มันเป็นโพรงเป็นของอ่อน
เราจะได้เข้าใจอยู่ เราไม่เห็นด้วยตา แต่เราได้รู้หรือได้เห็นสัตว์
เห็นสิ่งที่มีซากมีศพเหมือนคนเนี่ย อย่างที่เราเป็นคนทำกิน
อย่างเป็นคนทำอาหาร เนื้อปลาก็เหมือนกัน เราก็จะผ่าจะสับดู
อยู่ มันก็จะเห็นส่วนหนัง ส่วนเนื้อแน่น ส่วนภายในลำไส้ตับไต

ปอดพุงอะไร เห็นหมด แต่เราเห็นแต่เราไม่ได้เอาปัญญา เราไม่
เอามาสนใจ เราคิดไปในเรื่องทางโลก เราคิดไปในความดีใจ
ความอยาก ความได้กินอย่างนี้ อันนั้นคือความคิดผิดธรรม

ถ้าเราคิดไปให้ถูกระรมก็เป็นสิ่งที่จะได้นำมาพิจารณา มา
ปลงสลัดสังเวชมาเห็นซากเห็นศพ เห็นสิ่งที่เรามาอาศัยอยู่ เรา
มาอาศัยเกาะ อาศัยเกิดอย่างนี้ แล้วเราก็ต้องเป็นผู้จะต้องรับ
ความทุกข์ รับความทรมานในรูปในร่าง ในส่วนที่มันไม่ปลอด
จากโรคภัยไข้เจ็บ ปลอดจากความสกปรกเปื้อยเน่า น้ำเลือด
น้ำเหลืองไขมันพังผืดอะไรอย่างนี้ มันก็เป็นเหมือนการที่เรา
ปฏิบัติธรรมก็เพื่อให้นำจิตของเราเข้าไปสงบในสมาธิส่วนลึก
ส่วนที่เรามองไม่เห็น เรากำหนดรู้ กำหนดสติขึ้นมา กำหนด
ปัญญาเข้าไปตั้ง กำหนดภาวนา มันไม่เห็น เหมือนเราเห็นด้วย
แสงไฟ แต่เราเห็นด้วยแสงใจคือแสงธรรมแสงปัญญา เห็นแต่
มันก็เห็นตามกระแส ตามความสว่างหละทีนี้ ถึงปัญญาเรามี
น้อยวิบหลี เราก็พยายามที่จะเร่ง จะเพิ่มแสงธรรมความผ่องใส
ของจิตที่เราซัดเกลาเข้าไปใน ให้มันไปถึงชั้นในชั้นเนื้อชั้นลึก

อันนี้ท่านสอนมาตั้งแต่เบื้องต้นในทางพระพุทธศาสนา คือ เป็นที่ก้าวมาสู่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าของเรา ยกตัวอย่าง อย่างคนที่เข้ามาบวชเป็นพระเป็นเณรใน พระพุทธศาสนาก็ต้องเริ่มต้นทางตรงที่เกี่ยวกับกรรมฐานของ ร่างกายเนี่ยนะ ก็สอนเข้านอกเข้าไปใน สอนแต่หนังไล่เข้าไป ไ้ไป ไ้ไล่ภายนอกเข้าไป เรียกว่า **เกศา โลมา นขา ทันทา ตโจ** นี้ ก็ไล่ข้างนอกเข้าไป แต่ที่นี้ท่านก็ไล่ข้างในคืนมาอีก ก็ไล่กลับ ทวนขึ้นมาให้มันมารู้กัน ส่วนในส่วนนอก ย้อนกลับขึ้นมาอย่างนี้ คือให้ทำสติทำปัญญาให้มันเกิด ให้มันเดิน ให้มันหมุน คือการ ปฏิบัติ คือว่าเป็นการเดินทางพระพุทธศาสนา ให้เดินเข้าไปแล้ว ก็กลับทวนคืนมาเพื่อให้ไม่หลงทาง ให้รู้ คืออย่างเรามีร่างกายนี้ ท่านก็เปรียบเหมือนทางเดิน แต่มันไม่ใช่ทางเดินอย่างเรา เดินทางดิน ทางพื้นอย่างนี้ มันเป็นทางเดินของจิตที่จะต้องเดิน ตามทางคือรูปร่างกาย มันไม่ได้เดินไปแย่งใคร มันเดินอยู่ ในทางของเราเฉพาะเส้นส่วนตัว

ทุกคนที่เกิดมีร่างกายมานี้ ท่านบอกว่ามีเส้นทางที่ตัดมา
จากความเกิดนะ เป็นทางที่ได้มาเริ่ม เดินมา ท่านจึงมีคาถาว่า
เอกายโน อัยงมัคโค ทางสายเอกในโลก ทางที่พระพุทธเจ้า
เดินมาก่อนใครในโลก คือทางที่ไหน ก็คือทางรูปร่างกายทาง
เดียว อย่างว่า เอกะ แปลว่าหนึ่ง **เอกายโน อัยงมัคโค สัต**
ตานัง วิสุทฺธิยา สัตว์คนเราร่างกายที่มีชีวิตเคลื่อนไหวได้ เกิดมา
ตายไป ก็ต้องมาเดินทางเส้นนี้ เส้นรากฐาน เดินกลับไปกลับมา
เราเดินจงกรม อันนั้นเป็นทางนอก เป็นทางพื้นโลก แต่มันผู้ที่
เดินตัวทางเดินจริงๆก็คือร่างกายของเรานั้นแหละ เพราะว่า
แผ่นดินมันเดินไม่เป็น เราก็จะเห็นอยู่ อย่างเราเดินจงกรมอย่าง
เนี้ย ดินมันไม่เดินไม่เคลื่อนไหว ไม่ก้าวให้เรา ก็ตัวร่างกายของ
เรานี้เดิน เหตุนี้การเดินปฏิบัติเดินจงกรมก็คือเป็นเครื่องหมาย
ของการเดินทางกาย คือเดินรู้ มีสติกำหนดภาวนาดูการก้าวการ
เดินการหมุน นั่นแหละเป็นทางเส้นเดียว คือร่างกายของเราคน
เดียว แล้วคนอื่นเค้าก็มีของใครแต่ละคน มีเป็นทางเฉพาะที่เรา
ได้เส้นทางมาจากการเกิดเป็นรูปเป็นร่างมา

ดังนั้นสัตว์อื่นประเภทอื่นที่มีชีวิตอยู่ในโลกก็เหมือนกัน มันก็มีทางเดินของมันเฉพาะ อย่างปู ปลา สัตว์ นก สัตว์อะไรต่างๆ นี๋ย มันก็เดินร่างกายของมันให้เราเห็นอยู่ทั่วโลก หมู หมา เป็ด ไก่ นี้มันก็มีทางเดิน คือมันเดินชีวิต เดินความเคลื่อนไหว เดิน ชุระ การไปสู่จุดนั้นจุดนี้หาอยู่หากินวกเวียนมาอย่างนี้ แต่ว่ามันก็ไม่เดินตรงออกไปทีเดียวนี้ มันเดินย้อนเดินกลับเดินวน คือว่า โลกมันหมุนมันเวียนอยู่นี้ ที่เราทำอะไร เราเดินจงกรมก็ เหมือนกัน เราไปธุรกิจก็เหมือนกันอย่างนี้ อย่างเราเดินมา เข้าพรรษาที่นี้ ไม่ว่าจะพระเณรหรือว่าญาติโยม ไม่ใช่เราอยู่ที่นี้มาก่อน เราเดินมา เรามาอยู่ มาพัก มาเดินอยู่ในบริเวณ แต่ว่าถึง เวลาครบกำหนด ถึงวันออกพรรษาเนี่ยก็เปิดทางให้เดินไกลเดิน ไปรอบด้านได้แหละที่นี้ พอเดินร่างกายเดินหนทางที่เรามีตัวเรา หนึ่งแหละ เราก็เดินอยู่อย่างนั้น ถึงว่าร่างกายไม่เดิน ร่างกายเรา หยุด เรานอนเราพักอยู่กับที่ แต่จิตมันก็เดินแหละที่นี้ มันจะเดิน วน เดินขึ้นเดินลง ขึ้นหัวลงตีน เดินรอบอยู่ในร่างกายส่วน ทั้งหมด

ฉะนั้นท่านบอกว่าเส้นทางสายเอกในโลก ถ้าใครไม่รู้จักว่า
เรามีเส้นทางสำหรับเดินไปเพื่อกิจเพื่อธุระเพื่อทำประโยชน์ เราก็
ไม่รู้จักที่จะนำร่างกายนำจิตของเราปฏิบัติ คือเดินไปเพื่อประ
โยชน์ เพื่อไปได้ กลับคืนมาสู่เจ้าของคือจิต ให้ได้มีเครื่องได้มี
ปัจจัย มีผลที่ได้รับ นี้ เหมือนเรารับพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นที่
ปฏิบัติ เราก็ทำเพื่อมรรคผลนิพพาน เพื่อความสงบสุข เพื่อ
ความอยากพ้นทุกข์ พอมาเห็น ถ้าคนมาเห็นเนี่ยก็จะรู้จักว่าเรา
เดินติดขัด เราเดินไม่รู้จักทางหนีนีทางพ้น เราก็รู้จักหละที่นี้ เราก็
เห็นความทุกข์ การวนเวียนอยู่ในทางอยู่ในร่างกายของเรา เราก็
จะต้องหาทางแก้ทางออกจากต้นทางปลายทางของเราที่นี้ คือ
ความเกิดความตายอย่างนี้ แต่มั่นก็ถ้าเราไม่ไปให้พ้น เราก็หลง
ทางไปตลอดหละที่นี้ พอหลงทางนี้ เราไปต่อทางหน้าอย่างนี้
อย่างที่เราเกิดตาย เวลาตาย ทางเราไม่มีที่ไป แต่เรายังไม่รู้จัก
ทางหลุดพ้น เราก็ไปหาเส้นทางใหม่ ไปหาเริ่มต้นใหม่ ไปหาเกิด
เอาเส้นทางใหม่ รูปร่างใหม่อย่างนี้ เราไปเดินอย่างที่เราเป็นอยู่ มั่นก็

ไม่ได้มีการที่จะหนีจะพ้นได้ เพราะว่ามันเป็นทางที่หลงที่
หมุ่นเวียนนออยู่อย่างนี้

ถ้าเรารู้จักอย่างนี้ มันจะเกิดปัญญา เกิดความรู้ เกิด
ความเบื่อหน่าย เห็นโทษความหลง เห็นความที่เราเดินทางผิด
เราจะต้องหาทาง ดังนั้นท่านจะมีหนทางซึ่งพระพุทธเจ้าท่าน
เดินไปถูกทางเดียว คือหนทาง**อริยมรรค** ที่มีทาง มีองค์ ๘ นั้น
คือเป็นทางธรรม ทางหนีจากทางโลก ก็มีความรู้เป็นผู้มองเห็น
เป็นผู้ที่จะปฏิบัตินำไป อย่างที่ในต้นทางที่จะได้เห็นทางก็คือมี
ปัญญา มีแสงสว่าง มองเห็น มองเห็นทางจิตขึ้น เราคิดหาว่า
ทางไหนมันจะพ้นทุกข์ มันจะไปถูกไปตรง เราก็เอาจิตของเรา
ค้นคว้าแสวงหา

เมื่อไปถูกทาง ไปเห็นทางเมื่อปัญญาที่ส่องให้ก็เกิด
สัมมาทิฐิ คือความเห็นทางเห็นชอบแล้วว่าเธอต้องไปทางผิด
ทางถูกอย่างนี้ คือทางโลกทางผิดมันไปแล้วมันไปไม่ได้ และ
สัมมาสังกัปปะเกิดขึ้น ความดำริที่จะไป เราจะต้องไปทางนี้ทาง
เดียว ไปทางอื่นไม่ได้ มีทางหลงทั้งหมดในโลกยังมีก็ล้าทาง

อย่างจำนวนคนในโลกมีกี่ล้านคน มันก็เป็นทางหลงหมด มันไม่มี
มีทางถูก ทางที่ถูกก็คือ พระพุทธเจ้า พระอริยเจ้า อุบาสก
อุบาสิกาสมัยก่อน นั้น ไปทางถูกหมดเพราะมีสิ่งที่ส่งทางคือแสง
สว่างปัญญาสัมผัสมาทิวี่ ความเห็นชอบเห็นถูกว่าทางนี้เป็นทาง
เดียว ไม่มีทางอื่น ฉะนั้นคนที่เข้าทางได้ถึงเราจะเป็นสมรวัส
ญาติโยม เราไม่ได้บวชแต่ทางจิตเราปฏิบัติ เราเข้าถึงทางมันก็
ได้ทางถูกต้อง มีทางที่สว่างที่จะเดินทางไม่หลง อย่างว่า
สัมผัสทิวี่คือปัญญา ไม่ใช่ว่าความเห็นชอบด้วยไม่มีแสงสว่าง
นำ คือเห็นชอบเห็นแล้วก็มีปัญญา เหมือนกับถนนเรามี แล้วก็มี
ไฟ มีสิ่งที่เปิดส่องทางทะลุมองเห็นนะ อย่างเค้าติดทาง เค้าติด
ไฟข้างถนนมันก็จะเห็นชัดเห็นไกลไปได้ถูกทาง อย่างนั้นท่านจึง
ว่าสัมผัสทิวี่ คือความเห็นด้วยปัญญาที่ถูกต้อง แล้วก็เห็นชอบ
ด้วย ไม่เห็น แล้วจิตก็ชอบด้วย จิตก็ยอมรับ ว่านี่คือทางชอบ
ทางที่พระพุทธเจ้าเดินไป นี่สัมผัสทิวี่ ความเห็นในจิตในทาง
ปฏิบัติถูกต้อง

สัมมาสังกัปป ไปก็ก้าวไป **สัมมาวาจา** ก็เป็นการที่จะต้องนึก
ในใจกล่าวสอนใจเราไปว่าจะต้องทำอย่างนี้จะต้องปฏิบัติอย่าง
นี้ แล้วคำพูดต่างๆก็พูดถูกต้องตามหลักศีลหลักธรรมที่นี้ เป็น
คำพูดที่ไม่ผิด เป็นคำพูดที่ไม่เป็นโทษเป็นทุกข์ จึงว่าสัมมาวาจา
สัมมากัมมันโต การงาน เส้นทางคือร่างกายก็ชอบก็ถูก
เรียกว่าการงานก็ทำ งานที่ถูกต้อง งานที่ไม่มีโทษ งานที่ไม่มีบาป
งานที่ไม่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมคำสอนทั้งหมด เรียกว่าสัมมา
กัมมันโต **สัมมาอาชีโว** การที่เลี้ยงชีวิต การที่เป็นอยู่ก็ไม่ทำผิด
ไม่ทำบาป ไม่ทำให้เรามีความทุกข์ความเดือดร้อนในการเดิน
การปฏิบัติ รู้จักสำรวจระวังว่าสิ่งใดที่จะทำให้เป็นบาปอย่างนี้
คือจะเป็นการเบียดเบียนตัวเราเอง เบียดเบียนสัตว์อื่นคนอื่น
อย่างนี้ จิตเค้าก็รู้ ก็เลือกพ้นได้ เรียกว่าสัมมากัมมันโต สัมมา
อาชีโว

สัมมาวาจาโม ความเพียรมันก็ชอบ คือชอบเดินทาง ชอบ
กำหนด ชอบปฏิบัติ อย่างที่เราชอบทางกายเราอย่างนี้ ถ้าเราไม่
ชอบ ทางของเรามันก็ตันหละสิ เหมือนหนทางนี้อย่างเราไม่ชอบ

เดิน เราไม่หมั่นเดิน หน้ำมันก็ขึ้นมันก็รก ถึงเราเคยตัดไว้แล้วแต่
เราไม่เดินอย่างเนี่ย มันก็มีพวกกิเลส พวกกิเลสก็เป็นพวกหญ้า
พวกเครือเขาเถาวัลย์ที่เราเห็นพื้นดินนะ คนไม่เดิน คนไม่ใช้มันก็
รกขึ้น ร่างกายจิตเราไม่เดินมันก็รกขึ้น มีดวงมอไม่เห็น อย่าง
นั้นท่านให้สอนให้เดิน คือจิตเราเดิน เดินขึ้นเดินลง เดินบนล่าง
สุดปลายทาง ท่านสอนที่ให้เราสวดเป็นอาการนั้นก็สอนให้เดิน
อย่างนั้น ไม่ใช่ว่าสอนให้ดูเฉยๆอย่างนั้น สอนให้เดิน อย่างเรา
เดินทางเริ่มตั้งแต่ต้น เริ่มตั้งแต่พื้นเท้า เราเดินขึ้นมาถึงรากขั้ว
ถึงปลายผม เราก็เดินกลับคืนจากปลายผมลงไปสู่พื้นเท้า แล้วก็
เดินทางข้ามทางนอก ก็ว่าเดิน ต้องเดินทางกาย ทางธรรม ทาง
ศาสนาที่พระพุทธเจ้าท่านสอน แล้วก็เป็นที่แน่นอน อย่าง
ที่ว่าเนื่อๆเนี่ย มันเป็นที่แน่นอนเหมือนดินแน่น มันเดินมันก็ไม่มีการ
ถล่มการเสียหายนะ เพราะว่ามันเป็นทางเป็นสิ่งที่รองรับอยู่
ฉะนั้นจึงว่าการที่ปฏิบัติเข้าถึงทางถึงเนื่ออย่างนั้น ต้องมีปัญญา
ต้องมีความรู้ ต้องมีบารมี ต้องมีสติปัญญาที่ฝึก ที่กำหนดขึ้นมา

ถ้าไม่มีเราต้องกำหนดให้มี มันไม่ใช่ว่ามันจะบันดาลเกิดเนรมิต
ขึ้นมาเอง ไม่ได้ ไม่มี คือเราต้องทำเอง เราต้องทำให้เกิดให้มี

เหมือนอย่างแสงเทียนอย่างนี้ เราต้องทำเอง เราต้องหล่อ
เป็นเล่มเทียน เราต้องมีไฟเชื่อมมาจุด มันถึงจะมีดวงมีแสงขึ้น ถึง
การเดินทางมรรคทางจิตก็เหมือนกันนะ จะต้องทำขึ้น ถ้าไม่ทำ
มันไม่มีแสงมีเชื้อ มันไม่เกิดอะ อย่างนั้นเราจะไปรอให้มันเกิด
มันไม่มี เหมือนอย่างเราไม่มีไฟจุด มันก็มีดอย่างนั้น ทางก็มอง
ไม่เห็น หรือบางที่เราเดินไปแต่เราก็ไม่ทำให้มันโล่งมันสะอาด
เราก็ไม่ได้ปฏิบัติให้มันกำจัดพวกสิ่งที่มีมันรกรุงรัง พวกกิเลส พวก
สิ่งที่มีมันขวางอย่างนี้ ถ้าเราทำไปปฏิบัติไป เราแก้ไขไปเหมือน
เราเดินทางตามพื้นโลกนี้ ทั้งเราก็เดินด้วย บางทีอะไรมันเกิด ผุด
ตอขึ้นมา เราก็ถอนออก เราก็ขุดออก ก็เดิน มันจะเป็นทางที่
โปร่งที่สะอาดที่แน่นอนหนา และเป็นทางรอยเครื่องหมายที่ว่าเรา
เป็นผู้เจ้าของทาง เป็นผู้เดินโดยตลอด

อย่างร่างกายของเรา ทางของเรานั้น มันไม่ใช่คนอื่นจะมา
แย่งเดิน มีเส้นทางเฉพาะจำกัด เส้นยาวเส้นสั้น เราเกิดมาใหม่ๆ

มันก็สั้น เพราะมันยังไม่ขยายไม่ยืด พอมันโตขึ้นมันก็ยาวไปสุด
ช่วงสุดส่วนมัน มันก็พอกับที่นั่น เพราะฉะนั้นเราต้องเดิน ต้อง
ทำอย่างนี้ ต้องเกิดอย่างที่ว่าญาติโยมพวกที่เรามีภาระกิจ เรา
มันแต่ทำมาหากินเพื่อปากเพื่อท้อง เรามุ่งเพื่อความ เป็นอยู่ใน
ชีวิตภายนอกของเรา เราไม่คิดเพื่อจะหาทางหนีจากทุกข์จาก
โลกจากความเกิดแก่เจ็บตาย เราจะไม่รู้จักทางหละที่นี้ รู้จักทาง
อยู่แต่เราก็ไม่เอาจิตของเราเดินทาง เอาจิตของเราหนีไปนอก
ทาง ไปทางโลกอย่างนี้ เราก็อยู่ในทางของเรา

ในบางที่เราเคยหลงทางคนอื่นอย่างเนี่ย ผู้ชายก็ไปหลงทาง
ผู้หญิง ผู้หญิงก็ไปหลงทางผู้ชาย อันนี้มันเป็นทางที่ให้เราหลง
มา ไม่มีกำหนด หลงมาเบื่องหลังที่เรานับไม่ถ้วนและข้างหน้าจะ
หลงไปอีก ก็ไม่มีกำหนด เพราะมันหลงทางเส้นเดี่ยวนี่แหละ
เดี่ยวนั้นก็เลี้ยว มันก็เปลี่ยนเส้น ไปหลงเส้นนี้ มันสับสนกันอยู่
อย่างนี้ มันไม่ได้อยู่ในทางอย่างพระพุทธเจ้า ไม่อยู่ในสัมมาทิฐิ
ความเห็นชอบ เห็นถูกด้วยปัญญา เห็นต้นทางที่จะนำตน
ออกไปจากโลก จากความเกิดจากกิเลสตัณหา ไม่คิด เพราะมัน

หลง เราไม่รู้จักนำจิตของเราไป พอไปเข้า มันก็ไม่เข้า เพราะว่า
ไม่ใช่ทางมัน มันเป็นรูปร่างกายเป็นอวัยวะต่างหาก แต่มันเป็น
ทางของจิตที่ท่องเที่ยวที่เรามาท่องเที่ยวในโลกนี้ ชั่วชาติหนึ่งหลาย
สิบปี คนเกิดมาทีหนึ่งถ้าไม่มีภัยมีโรคไม่มีอุบัติเหตุก็ไม่ตาย แต่
เราก็หลงตลอดแหละทีนี้ เราไม่ได้เดินทางถูก เราหลงไป หลงไป
ตลอด ชีวิตที่ยาวนานหลายสิบปี ไม่รู้จัก เราไม่รู้จักเข้าทาง
เส้นทาง ต้นทาง ปลายทางของเราด้วย อย่างที่เราเห็นนะ อย่าง
ที่เราดู มันก็รู้ทีนี้ เราเป็นเด็ก หนทางมันยังเล็ก ยังมีกำลัง มันก็
เดินไปคล่องแคล่ว เดินได้รวดเร็ว พอเราเดินมาถึงกลางทาง ถึง
กลางอยู่กลางๆ มันก็กำลังแรงเต็มที่พอเดินไปถึงปลายทางนี้
มันก็เหมือนเดินทางมันไกลมันยาวมันก็แรงก็หมดลง มันแต่มา
ชราลง อายุเบื่องหลังมันยาวไป อายุข้างหน้ามันหดสั้นเข้ามา
มันใกล้จะหยุดแล้ว มันใกล้จะหยุดหายใจแล้ว เวลาเดินทางก็
หมด มันไม่ได้เดินแหละทีนี้ เราก็ต้องติด ก็ต้องต้นทาง หลงทาง
ดังนั้นเรื่องการที่เราเข้ามาสู่ศาสนาในเส้นทางมรรค ทาง
ปฏิบัติทางกรรมฐาน ท่านก็จะสอนให้เส้นทางที่ถูกต้อง เส้นทาง

เดียวทางเอกในโลก อย่างที่ว่า เอกายโน อัยมัคโค สัตตานัง วิ
สุทธินา สัตว์ผู้บริสุทธิ์ พระพุทธเจ้าผู้เป็นสัตว์มาก่อน ผู้เป็นพระ
โพธิสัตว์ ไม่ใช่เป็นคน ถึงเป็นคน แต่ในนามเป็นพระโพธิสัตว์ ก็
ยังอยู่ในภูมิของสัตว์ ก็เป็นเพื่อนสัตว์ทุกประเภทเกิดแก่เจ็บตาย
เหมือนกัน เพราะยังหลงทางเหมือนกัน แต่พอดีท่านรู้ทางท่าน
เดินทางถูก ทางสายเอกได้ ก็พ้นจากความเป็นพระโพธิสัตว์มา
เป็นพระพุทธเจ้า คือเดินทางไกลทางถูกแล้ว ไม่หลงทางแล้ว ไป
พ้นทางแล้ว ไม่กลับมาย้อนคืนมา ไม่ไปเข้าต้นทางหลงที่ไหน
ไม่ได้ไปเข้าห้องใคร นั่นนะ ท่านก็สอนไว้ให้เรา รู้จักใช้เส้นทาง
เข้าต้นทาง เราอย่าหลงทาง เราอย่าไปแย่งทางคนอื่น เราก็ไม่มี
ความผิดละที่นี้ ถ้าเราไปแย่งทางคนอื่น มันก็มีความผิด
เพราะว่ามันไม่ใช่ทางเรา มันเป็นทางของเขา

ถ้าเรารู้จักเส้นทางอย่างนี้ เราเป็นชาวพุทธที่ไม่หลงทาง เป็น
ชาวพุทธที่เดินทางถูก แล้วเป็นผู้ที่ปฏิบัติทางของตนเองให้ทาง
นั้นเดินสะดวกและก็ไม่รกรุงรัง ไม่มีพวกอันตราย ไม่มีพวกฝุ่น
ตอหญ้าอะไรขวาง เพราะจิตของเราเป็นผู้ถากถาง ผู้รักษา

เส้นทาง เราเดินเราดู นอกจากว่าเราล้ม เราหลับไปนั่น เราตื่น
เราก็ต้องเดินต่อ ให้ดูให้รู้อยู่อย่างนั้น แล้วมันมีอะไรในทางก็
จะต้องแก้ไข จะต้องรู้จักป้องกัน ที่มันมีความไม่สะดวก มี
โรคภัย มีการใช้การเจ็บ เราจะต้องรักษา จะต้องแก้ไขในระหว่าง
ที่เราใช้ชีวิตเราเดินทางมานี้ ดังนั้นเรื่องการที่เข้ามาสู่ศาสนาก็มา
ทางธรรม ทางกัมมัฏฐานอย่างนี้ มาทางคำสอน มาทางปัญญา
มาทางสัมมาทิฐิให้เราเข้าทางถูก ท่านสอนให้อย่างนี้ ท่านจึงมี
การอบรมการสอนหลักหรือสอนต้นทางให้ คนที่เข้ามาใหม่ เข้า
มาบวช ท่านได้สอนต้นทางที่ถูกให้เราคือทางกาย ทาง
กรรมฐาน ๕ ก็คือทางกายทั้งหมดนั่นเอง

อย่าไปเดินทางอื่น ไปหลงทางอื่น ให้เดินอยู่ที่เดี๋ยวนี้ เดิน
กลับไปกลับมา เดินให้มันไม่หลงไม่ล้ม พอเรารู้สึกเมื่อไรก็เดิน
หรือว่าเราเดินจงกรมอย่างนี้ ถึงเวลาที่เราหมดภาระกิจอย่างอื่น
เราไม่มีธุระที่จะต้องไป เราก็เดิน แต่เดินทางกายแล้วก็เดินทาง
จิตสิ กายเราก็เดินไปทางดิน จิตเราก็เดินทางกาย มันก็เป็นทาง
ที่พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราเดิน เราปฏิบัติให้ทำอยู่ ถึงเราจะ

ไปเที่ยวไปที่ไหนเราก็ต้องเดินทางกายทางใจทางมรรคอย่างนี้
ตลอด ถึงเราอยากไปเที่ยวไปเดินทางเท่าเราก็เดินด้วยแรงกาย
ทางจิตเราก็เดินแรงสติปัญญาที่เรามีอยู่แล้วก็กำหนดรู้ ว่ามัน
เดินมากเดินน้อย เดินถึงใกล้ถึงไกล มันเหนื่อยมันหนักอะไร เรา
ก็กำหนดดูไป เราก็จะเกิดความรู้ที่นี้ บนเส้นทางที่เราต้องเดิน
คือเดินตามทางพระพุทธเจ้า ตามทางอริยมรรคให้มันถูกต้อง
คือเป็นทางที่ไม่มีบาป ไม่มีทางหลง เป็นทางที่ปลอดโปร่ง ถึงเรา
ไม่มีสิ่งที่จะ(เสียงไม่ชัด) แต่ว่าจิตก็เดินได้ มันไม่ได้ไปติดขัดที่
ไหน เพราะจิตมันเป็นของละเอียด ของมีพลังอย่างนี้ เราก็เดินใช้
กำลังเดินดูซิว่า มันไม่ได้พักได้พายไม่ได้ลากเข็นอะไรนี้ มันเดิน
ด้วยจิต ด้วยความรู้ เราเดินไปด้วยความเร็วอย่างนี้ เพราะว่าถ้า
เราเดินตามหลักสัมมาทิฐิ คือด้วยปัญญาแล้วนี้ มันจะไม่มีการ
เหนื่อย การชา มันจะรวดเร็วหละที่นี้

ฉะนั้นในต้นทางนั้นจึงยกสัมมาทิฐิขึ้นก่อน แล้วในที่สุดก็ไป
ถึง**สัมมาสมาธิ** คือถึงทางที่ตรง ที่สงบ ที่มันคง เป็นทางที่ถาวร
แล้วที่นี้ ไม่มีทางหลงทางเสื่อมเสียแล้ว เพราะว่าพระพุทธเจ้า

ท่านรู้ ท่านเดินไปก่อนท่านสอนไว้เป็นพระพุทฺธศาสนา คือไว้
สอนคนที่เกิดหลงทางมาที่หลังมากมาอย่างพวกเราอย่างเนี้ย
มันหลง มันเกิดมาที่หลังก็'ไม่รู้จักทาง ถึงมันรู้มันก็'ฝืนทาง เพราะ
จิตมันมีความหลง มีกิเลสมาควบคุมไว้ มันบังไว้ เราจะให้มัน
เดินไม่ให้มีอะไรขัดแต่มันก็มีอารมณ์ มีความคิดในทางฝ่ายมืด
ฝ่ายกิเลสต่างๆมันปิดบังไว้ มันทำให้เรา...เรามองทางจะไปมัน
มืด มันไม่รู้จะเดินไปอย่างไร มันไม่เห็น แต่ถ้ามันเห็นอย่างนี้มัน
ก็เดินด้วยความปลอดโปร่ง เดินด้วยความเห็นว่า เอ้อ ทางมัน
ตรง ทางมันเดินไม่ลำบากเพราะว่ามันไม่ได้เอาวัตถุอะไรไป
เกี่ยวข้อง มันมีแต่จิตที่จะกำหนดที่จะเดินได้โดยไม่ต้องใช้วัตถุ
สิ่งของหละที่นี้ เดินเฉพาะจิตเฉพาะกายของเรา มันก็เจริญได้
แต่งได้ รู้จักแต่ง รู้จักกำหนดต้นทาง กลางทาง ปลายทางที่เรา
ทำอยู่

ที่นี้ความที่เราเดินบ่อยเดินประจำ มันก็แก้ความหลงได้
เหมือนเราอยู่ที่ไหน ไปทางเช่นใด ถ้าเราไปบ่อยๆไปประจำ ไป
ทุกวันอย่างนี้มันหลงไม่ได้ แต่ถ้าเรานานๆซักปีหลายปีไปที่หนึ่ง

เราเคยจำได้ แต่เราไป หลง เพราะอะไร เพราะว่ามันไม่ได้เดิน บ่อยเดินประจำ ปล่อยไว้นาน มันก็กว้าง มันก็หมอง มอง เครื่องหมายไม่เห็น อันนี้ก็เหมือนกันแหละที่นี้ อย่างเราเดินในชีวิตในการเกิดการตาย การที่เข้ามาสู่ศาสนา เราก็ไม่รู้ที่เราเข้ามาถูกอย่างนี้ ถึงเราเข้ามาถูกแล้ว เราก็ไม่เดินไปให้มันถึง ให้มันสุด เราก็ยังหวนกลับมาหวนมา หวนคืนมาใหม่ แล้วก็มาหาต้นทาง ก็ค้นคิดอยู่นั้น มันก็เป็นการวนเวียน ทำให้เราเสียเวลา อย่างที่เราเข้าๆออกๆ นี่บางคนบวชสึกๆ บวชแล้วสึกๆแล้วไปอยากไปเดินต่ออีก วนวนอย่างเนี่ย ว่ามันเป็นโลกหมุนเวียน มันไม่ใช่เป็นโลกตรง

โลกตรงคือพระพุทธเจ้า คือธรรมะ คือวิริยะ ที่ไปสู่มรรคผล ท่านออกไปจากโลกจากทุกขได้ เพราะอาศัยสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบในจิตที่จะหาทางออกไปจากโลก จากการควบคุมของกิเลส ของความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายเนี่ยแหละ เหมือนกับว่า นกที่มันถูกขังอยู่ในขุม อยู่ในกรง ลักษณะอย่างนกเขา ชื่อมันนกเขาไม่ใช่นกเรา แต่มันเป็นสัตว์ แต่มันมีนิสัย

เป็นนกป่า คนจับมาเลี้ยง เอามาขังใส่กรง นกกระทา เคঁามา
เลี้ยงใส่กรง แต่มันรู้จักว่ามันติดอยู่ในกรง มันก็อยากออก มันก็
จะพยายามที่จะหาช่องออก ถึงเขาเลี้ยงดี ให้กินอาหาร ให้กิน
น้ำ ให้ที่ซุ่มอยู่ไว้ป้องกันภัย มันก็ไม่นิ่งหละนี่ มันก็ยังมีนิสัยที่จะ
หาช่องทางทางออก มันก็กินแล้วก็จับวนตาตุ่มของมันอย่างนั้น
เป็นงานประจำ ในที่สุดมันทำไม่หยุด มันมีช่องทาง พวกตุ่มพวก
กรงมันขาดมันหลุดออกหละ ทีนี้มันออกไปได้ ต้องอาศัยกำลัง
อาศัยความแข็งแรง อาศัยความขยัน อันเปรียบลักษณะ
เปรียบเทียบกับจิตผู้อยากออกจากโลกจากกิเลสจากความเกิด
จะต้องมีลักษณะจะต้องทำจิต จะไม่หยุดนิ่ง จะต้องหมุ่น
จะต้องคิด จะต้องกำหนด นอกจากหลับไป ตื่นขึ้นรู้ได้ก็หาทาง
เหมือนกับนกมันไม่หยุดนิ่ง มันไม่มีอะไรจะทำมันก็ทำหน้าที่ของมัน
มัน มีคนให้กินน้ำกินข้าว

เหมือนอย่างญาติโยมเป็นผู้ที่อุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนา
ให้พระสงฆ์สามเณรเสมอเหมือนกัน ก็ให้อาหารให้น้ำให้ปัจจัยให้
พระสงฆ์ได้ไม่ต้องไปเดือดร้อน ไม่ต้องหิวโหย ไม่ต้องเสียกำลัง

จะได้เป็นปัจจัยที่ให้กำลังร่างกาย ให้มีกำลังทำความเพียร ให้มีกำลังที่จะเจริญสติปัญญา เพื่อหาทางออกจากโลกจากกิเลส จากตมฺนะ มันก็เป็นเครื่องที่ให้เราเห็นอยู่ ไม่ใช่ทำให้เลี้ยงอยู่ ให้ติดอยู่ ให้ทรมานอยู่ เราได้อาหาร ได้เครื่องอยู่อาศัย เราก็ต้องใช้กำลัง จะต้องเตรียม จะต้องทำคุณค่าคุณประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้ที่นำมาให้ ผู้ที่ทำเพื่อแบ่งสรรปันส่วนอย่างนี้ เป็นที่มาเป็นทางของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ดั้งเดิมอย่างนั้น ท่านก็จะได้รู้สึกตัวของตัวเองแหละที่นี้ ว่าชีวิตของเราที่เป็นพระอย่างนี้ ที่เราสวดกันในพระสังฆธรรม ๑๐ ข้อก็เหมือนกัน ก็เนื่องด้วยคนอื่น เราไม่ได้ขวนขวายหาเอง กินเอง ปลูกเอง แต่คนอื่นเค้าแบ่งให้ เค้าศรัทธา เค้าถวาย เค้าบำรุง ก็เพื่อให้เราได้ธรรม ได้ปฏิบัติ ให้มีกำลัง ให้มีสติปัญญานี้แหละ เรียกว่าปัญญานี้เกิด

ถ้าเราเกิดปัญญาได้ ผลที่ได้รับมันสูงของเราและของเขา ก็จะมีส่วนได้ ส่วนได้จากการให้การเสียสละต่างๆอย่างนี้ มันก็มีผลแหละที่นี้ ผลที่ได้มันจะได้กุศลในความฉลาดที่นำไปปฏิบัติไม่หยุดนิ่ง ที่ทำให้เกิดผล มีผลมีคุณค่ามากขึ้น ส่วนน้อย แต่ว่าเรา

ใช้ปฏิบัติ เราเร่ง เราทำให้มาก มันก็ได้ผลมากขึ้น เพราะกำลังที่
เราได้อาศัยก็จะเป็นประโยชน์แก่จิตใจของเรา และผลสะท้อนก็
จะถึงคนอื่นที่นี้ เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดกำลัง แต่ถ้าไม่มี
ปัจจัย มีสิ่งที่ได้มา ไม่ได้มีเครื่องใช้ของฉัน เราก็ไม่มีแรงที่จะ
ปฏิบัติที่จะทำการเดินทาง ไม่มีเสบียง ส่วนที่ศรัทธาญาติโยมที่
เค้าให้เสบียงเป็นผู้ที่มีส่วน เค้าก็เลยศรัทธาหวังกุศลผลบุญ แต่
เค้าหวังไม่ตรงต่อทางพ้นทุกข์ก็มี บางที่เค้าหวังความสุขแค่ชีวิต
แค่มนุษยสมบัติอย่างนี้ เค้าหวังเพื่อร่ำรวย เพื่อได้กินได้ใช้ได้
เป็นของสมบัติ จะเกิดแก่เจ็บตายอยู่ในโลก เพื่อรักษาภูมิภาค
มนุษย หรือภูมิภาคสวรรค์ เทวบุตร เทวดานี้มี อันนั้นเป็นชั้นที่ยัง
อยู่ในโลกอยู่ อยู่ในสุขุมอยู่ในกรงอยู่ ชังอยู่ เราไม่ได้จิตเพื่อ
หาทางออก เรายังทำเพื่อเลี้ยงเพื่อบำรุงกิเลส

แต่คนที่เขามีปัญญาแล้ว เค้ามาปฏิบัติเกิดความรู้ เกิดรู้จัก
ทางมรรคทางผล เค้าจะไม่คิดอย่างนั้น เค้าทำเพื่อความหมดสิ้น
ไป เค้าไม่หวังเพื่อการตอบแทน นั่นพวกนั้นเป็นพวกที่จะช่วยให้
พระสงฆ์ได้สำเร็จมรรคผลด้วยอานิสงส์ของใจอย่างถูกต้อง

ไม่ได้ปรารถนา คือปรารถนาเพื่อให้กิเลส เพื่อให้บุญที่ทำไปไม่
เรียกกลับคืน ไม่เรียกค่าตอบแทน ทำให้หมดไปสิ้นไป คนที่มี
ศรัทธาแบบนี้ คนสมัยปัจจุบันมันไม่ค่อยมีหรอก เค้าก็มีแต่ว่า
เออ จะทำบุญ ก็นึกอธิษฐานอันนั้นอันนี้ ให้มีโชคลาภ ให้ร่ำให้
รวย ให้ได้มากๆ เนี่ยอย่างเนี่ย บางทีก็ให้เกิดเป็นมงคลอย่างอื่น
ให้หลัง ให้คุ้มครอง ให้ความคิดทั้งหมดนะมันผิดหมด คนที่ตั้ง
จิตอธิษฐานไปผิดมรรคผิดทางหมด แต่มันก็ได้ผลทางโลกหละที่
นี้ แต่มันผิดทางมรรคผล คนที่เขาต้องการมรรคผล เค้าไม่คิด
หละที่นี้ เค้าคิดว่าทำเพื่อให้มันหมดกิเลส หมดไปสิ้นไป ไม่คิด
เอาผลกำไรค่าตอบแทน ทำแล้วก็แล้วไป ไม่เรียกค่าย้อนคืนมา
อันนั้นเรียกว่าเป็นทานที่อย่างละเอียด อย่างสูง อย่างอุกฤษฏ์
ทานชีวิต ทานที่เสียสละจริงๆ ไม่เรียกค่าตอบแทน ดังนั้นพระผู้
ที่ได้รับไปก็เป็นผู้ที่เรียกว่าได้กำลัง ได้ความบริสุทธิ์ ได้ความที่
ถูกต้องเพราะผู้ที่ให้ปัจจัยให้สิ่งของเค้าก็มุ่งถูกต้องเหมือนกัน
เค้าก็อยากพ้นทุกข์ เค้าก็อยากออกจากโลกจากความเกิดแก่
เจ็บตาย ซึ่งมันมาธรรมดาอยู่นับไม่ถ้วน

อย่างที่เราเบื่องหลังอย่างนี้ เราก็ย้อนนับไปเรียงลำดับไปไม่ถ้วน และอีกข้างหน้าอย่างนี้ที่เรายังมองไม่เห็นที่สุดที่พันทุกซ์อย่างนี้ เราก็ฝึกปัญญา มันมองไม่เห็น ดังนั้นเราเห็นปัจจุบัน เราดูปัจจุบัน เราดูความคิดจิตที่เราอยู่ปัจจุบัน มันคิดอะไร มันเกิดอะไร มันเดินไปคล่อมตรงไหน เหมือนเราเดินทางอย่างนี้ เราไปเกาะเครือเขาเถาวัลย์อยู่เส้นไหนอะไร โดนตอโดนหลุมบ่อที่ไหน เราต้องดูในที่เราเจอนั้นนะ เราต้องซ่อมแก้ไขตรงนั้น เราต้องแต่งตรงนั้น เรียกว่าเป็นปัจจุบัน ท่านสอนให้ลงปัจจุบันให้เรา ส่วนที่ว่าต้นทางปลายทางหน้าหลังมันเป็นสิ่งที่ไกลไป ให้ดูใกล้ๆนี้ ที่เราอยู่ปฏิบัติ

เราอยู่ในพรรษาอย่างนี้ก็เหมือนกัน เราเดินตั้งแต่วันเข้าวันต้นมา มันก็เดินมา แต่เราไม่ได้ไปเดินแต่ว่าความหมุนเวียนของกาลของเวลาของโลก มันก็หมุนไป มันก็มาถึงที่สุดจนถึงปลายทางออกพรรษาให้เราได้อยู่ปัจจุบัน แต่มันก็เดินทางหมุนเวียนทางโลก แต่ส่วนสติปัญญาที่เราเดินเข้ามา เราก็เดินทางภายใน เราก็เดินเส้นทางสายเอกซึ่งเป็นทางที่เราได้มาจากกำเนิดความ

เกิด เป็นผู้ที่สร้างจำแนกให้เรา มา เราก็รักษาที่นี้ รักษาเป็น
เส้นทางที่จะเดินปฏิบัติ เดินเพื่อให้รู้จักทางถูก ทางตรง ถ้ามัน
เกิดมีลุ่มหลงมีอะไร มันผิดทางเราก็รีบ รีบกลับคืน อย่างที่เรา
หลงทางคนอื่น เราก็รู้ว่าคนอื่นมันไม่ใช่ทางของเรา เราก็รีบเรียก
ทันที เรียกความคิด ไม่ใช่ทางเรา คือทางเขา เราไปเดินแย้งเขา
ไปเบียดเขา ไปขัดเขา มันก็รู้จักแหละที่นี้

ดังนั้นเรื่องการเข้ามาสู่ศาสนาหรือศาสนาจะมีมาถึงพวกเรา
ก็มาจากคำสอนพระพุทธเจ้าตรงที่เส้นทางปฏิบัติทางมรรค ทาง
อริยมรรคนี้ มาเป็นเส้นทางเอก เป็นทางถูกทางตรงมาแต่ครั้ง
พระพุทธเจ้า พระสาวกทั้งหลาย พุทธบริษัททั้งหลาย ผู้ที่มี
ปัญญา ผู้ที่ไม่นอก ตรงทางเหมือนกับพระพุทธเจ้าก็เดินไปเส้น
นี้ถูกต้อง ไม่หลงไม่ผิด แต่เราหลงเราก็รู้ แต่เราก็ต้องรีบเรียกรีบ
กลับคืนรีบแก้ อย่าให้หลงไปตลอดทางเพราะว่าเวลาเรามี
เฉพาะ อย่างชีวิตของเราแต่ละคนมีกำหนดอายุเส้นทางเฉพาะ
เลย เราเดินทางยังไม่ไปถึงไหน เราไปหมดชีวิตตายก่อน ทาง
ของเราก็ยังตกค้าง เรียกว่าเส้นทาง เรียกว่าเป็นศาสนา เป็นเนื้อ

ธรรมะที่อยู่ในใจในกายของเราทุกคน ให้มีความเข้มแข็ง นี่คนที่ปฏิบัติคนที่เกิดคนที่ทำความเพียรก็สร้าง ความเข้มแข็ง เพราะร่างกายมันทำงาน มันเคี้ยวเคี้ยวอะไรของมัน ตลอดถึงมีอาหารที่จะเข้าไปบำรุง ไปสร้าง มันก็เกิดความหนาแน่นเข้มแข็ง เป็นเนื้อๆแน่นๆ เกิดความแข็งแรง ความขยันหมั่นเพียร ก็เดินทางจิตด้วยความที่แรงสติปัญญา มีความขยันมีพลังที่จะต้องนำจิตนำสติของเราเดินกลับไปกลับมา เดินอยู่ตลอดนะสิ เพื่อไม่ให้หลงผิดทาง ถ้าหลงผิดทางน้อยเดี๋ยวก็ได้โทษได้บาปได้แผล ก็เหมือนกับที่เราไปเดินผิด ล้มแล้วพลิกผิดนิดเดี๋ยวนี้ เราก็ได้โทษได้แผลแล้ว คือเกิดความเดือดร้อน เกิดความไม่สงบ เกิดความทุกข์ใจ

นี่เป็นธรรมะเตือนใจในการออกพรรษา เหมือนกับเราต้องหาทาง ตอนที่เราอยู่ในฤดูฝนนี้เหมือนกับว่าเรารู้จักว่าจิตเขายังถูกกิเลสขังอยู่ เราจะต้องหาทางซ่อม ต้องสับต้องไซเหมือนนกกระทาที่มันเป็นสัตว์ มันยังมีความคิดที่จะอยากออกมาในที่แคบที่ขัง คนเราผู้มีสติปัญญาผู้เกิดมาในโลก เห็นร่างกายเห็น

กรุงข้งของเรา เราก็ต้องสร้างปัญญาขึ้น ต้องรู้จักหา ไม่ใช่ของ
คนอื่น ไม่ใช่ของพวกแม่ญาติพี่น้องเรา มันเป็นของเราคนเดียว
เฉพาะ ใครไปช่วยไม่ได้

เหมือนอย่างนกโคนข้งเฉพาะตุ้ม เฉพาะตัว มันต้องทำกิจ
ทำกรรมของมันจะไปให้คนอื่น ถึงพระพุทธเจ้าเองก็ไม่เข้าไปช่วย
ได้ แต่พระพุทธเจ้าท่านสอนการหาทางออก หรือการที่จะใช้
ปัญญา สอนให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความตื่นอยู่ตลอด ไม่
หลงไม่หลับ ไม่อ่อนแอ อันนั้นเป็นคำสอนที่ช่วยพวกเรา ช่วย
สัตว์โลกตรงนี้ แต่จะให้ตัวของเค้าออกมาช่วยไม่ได้ สิ่งที่ช่วยก็
เป็นคำสอนคือเป็นพระพุทธศาสนา หมายถึงพวกเรานี้ช่วยสอน
ช่วยบอกช่องทางให้เรา แต่ถ้าสอนบอกแล้วเรายังไม่ตื่น หรือเรา
ไม่มีความขยันมีกำลัง เราเป็นคนที่ไม่มีศรัทธา เป็นความความขี้
เกียจมันก็ไม่ได้หละสิ มันก็ว่ามันลำบาก เนียมมันทำไม่ได้ มันมี
กิเลสความขัดแย้งคัดค้านเยอะ เรื่องทางมรรคทางผลทาง
อริยมรรคมันไม่ใช่ธรรมดา ถ้าพูดถึงว่ามันมีสิ่งของมันขัดแย้งมา
ก่อกวนมันก็ลำบากหละที่นี้ ที่เราลำบากเพราะว่าพวกกิเลสพวก

มารพวกรความเห็นแก่เห็น้อยแก่ตัวแก่โลกอะไรละที่นี้ ปัญญา
มันก็หมดแรง เห็นไฟมันก็ดับก็มืดไปหมด นี่เป็นเนื้อธรรมเป็นคำ
สอนเป็นแสงประทีปที่จะให้เราปฏิบัติมอทางมรรคผลตาม
พระพุทธรเจ้า ให้ทางพ้นจากโลกจากกิเลสไป นี่เป็นธรรมะ
เตือนใจ ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

ที่มา: <https://youtu.be/IXGdpQvL30c>